دەریاس و لاشەکان، دەریاس و موقەدەسەکان ... نەبەز گەران

تەواوی کارەکتەرەکانی ناو فەزاکە لە بازنەیەکدا خولدەخەنەوە بازنەکەش هیچ بەرهەمێکی نابێت، جگە لە ونکردن و نادیاری دروستکردن.

راستەوخۆ دەچمە ناو فەزای دەقەکە، مەبەستمە دەق و فەزاگشتییەکەی ناو دەق بنەمای خوێندنەوەکەم بن، نەك بەراوردکاری لەگەڵ واقیعدا. ئەگەر لە شوێنێکدا فەزای دەق و فەزای واقیع بکەمە بنەمایەك بۆ خوێندنەوە، مەبەستم نییە بەراوردی دەق و واقیع بکەم، مەبەستمە درزەك بۆ خۆم بدۆزمەوە تا لە ڕێگەی ئەو درزەوە، باشتر پێ بەو چەمکانە ببەم لەناو دەقەکەدا بنەوانی ئیشکردنن و دەق بکەمە دەلاقەیەك بۆ خوێندنەوەی واقیع. یانی مامەڵەکردن لەگەڵ خودی فەزای ڕۆمان و فەزای دەق، نەك مامەڵەکردنێك ڕۆمان نەناسانە بۆ یارمەتیدانی خۆم، واقیع بکەمە کەرەستەیەك تا لەوەوە دیدە تایبەتییەکانی خۆم لەسەر فەزای ناو دەق بدەم. (دونیای ڕۆمان، دونیایەکە لەگەڵ واقیع بەراورد ناکرێت.)

لەم ڕۆمانەدا سێ چەمکی گرنگ شوێنی ئیشکردنی دەقەکەن. (وەهم، شۆڕش، موقەدەس) هەر سێ چەمکەکە بەشێوەیەکی رژد کاریان لەسەر کراوە و، لە ڕێگەی فەزای گشتی ڕۆمانەکە و، زمانی کارەکتەرەکانەوە، بەوردی ڕەهەندەکانی هەرسێ چەمکەکە بۆ خوێنەری دەق روندەبنەوە.
بەرلەوەی قسە لەسەر سێ چەمکەکە بکەین، پرسیار لە فەزای گشتی ڕۆمانەکە دەکەین، کە چ جۆرە فەزایەکە و لەم فەزایەدا ئێمەی خوێنەر چیدەبینین؟ بۆ ئەوەی فەزای گشتی دەقەکە بناسین گرنگە بەشوێن ناوەکدا بگەڕێین لە فەزا گشتییەکەی بنێین، ئەشێت کارێکی خراپم نەکردبێت، فەزای گشتی ناو ڕۆمانەکە ناو بنێم،(فەزای سەرابی، یان فەزای تراویلکەیی) ئەو فەزایەی لە هەموو بەشەکانی ناو دەقەکەدا بوونی هەیە ، فەزایەکی تراویلکەییە، فەزایەکە هەموو کارەکتەرەکان تێیکەوتوون و هیچ کام لەو کارەکتەرانەش بە تەواوەتی تەفسیرێکی روونی بۆ فەزاکە گشتییەکە نییە.

بەشەك لە کارەکتەرەکانی ناو فەزا تراویلکەییەکە باس لە ئومێد دەکەن، بەبێ ئەوەی بزانن ئەم ئومێدە لە چیدایە و چۆن بەرهەم دێت و لە کوێدا بیدۆزنەوە! بەشێکیان باس لە ش□شدەکەن، بەبێ بوونی

کردەیەکی راستەقینەی ش□شگێرانە! بەشێکیان بێباکن و بێباکی و نائومێدییەکەیان هیچ هوشیارییەك و دونیابینیەکی لەگەڵدا نییە و، جۆرێك لە تراویلکەیی کە بوەتە مێژووی شوێنەکە سەرتاپای ژیانی ناو دەقەکەی داگیرکردووە.

سەراب، یان تراویلکە، نادیاری تەنها نەبەستراوەتەوە بەژیانی ئەو کارەکتەرەکانەوە بێباکن و بەردەمی خۆیان نابینن و لەناو نیادیارییەکدا دەیگوزەرێنن، بەڵکو بەستراوە بە ژیانی ئەو کارەکتەرە حەماسیانەشەوە بە رژدی باس لە شۆڕش و کردەی بەرگریدەکەن.

بۆ یارمەتیدانی خۆمان، ئەکرێت لە فەزای لەم جۆرەدا باس لەو فەزا واقیعییە بکەین، لە ئێستادا، یان لە زۆر وێستگەی جیاجیادا لەناو واقیعی کۆمەڵگەی ئێمەدا ئامادەیی هەیە. مێژووی حوکومرانی نادروست هەمیشە بەشێك لەو فەزایەی دروستیدەکات فەزای تراویلکەییە. ئەو جۆرە لە فەزایە بەردەمی خۆت وەك سەرابێك بۆ دیاریدەکات و وێناکە جۆرێکە لە فێڵ لە بینین و لە هوشیاریت، ئەم فێڵی وێناکردنە دەتخاتە ناو دۆخێکەوە ئیدی تۆ لەناو خودی فەزاکەدایت، بەبێ ئەوەی بەردەمت یان دواوەت لێوە دیاربێت! لە چوارچێوەیەکی سنووردار دا کە نەبینراوە ژیانت دەسوڕێتەوە و هەمیشە دەتەوێت ئەم نەبینراوە ببینی و لەو دۆخە دەرچیت تێیکەوتویت، بەڵام لە هەر گۆشە نیگایەکەوە لێبڕوانیت دێتەوە ناو هەمان فەزا.

هەمیشە دەرك بەوە دەکەیت شتێکی گەورە لە ئارادایە، رووداوێك دێتە پێش و ئاڵوگۆڕێك دروستدەبێت، ئەما هیچ رووداوێك لە ئارادانییە و هیچ گۆڕانکارییەکیش لە ئارادا نییە. ئەو فەزا تراویلکەییە یاریی بە بینین و هوشیاریت□د□کات و دەتخاتە ناو ئەو دۆخەوە ئەو دەرککردنەت بۆ دروستبێت، دەککردنەکەت بچوکترین گۆڕانکاری دورستناکات و، بەردەوامیش وەهمی گۆڕانکاری دەبێتە بەشێك لە رووبەری خەیاڵ و بیرکردنەوەت. ئەم تایپەی فەزای تراویلکەیی یەکێکە لەو فەزا ترسناکانەی کارەکتەری ناو فەزاکە دەخاتە دۆخێکەوە سیمایەکی راستەقینەی نەبێت و، زوو زوو سیماکان و برواکانی خۆی بگۆڕێت تا لەناو فەزا تراویلکەییەکەدا بێتە دەرەوە و بەرچاو رونییەکی هەبێت. خودی فەزاکە ناچارییەك دروستبکات لە یەك چرکەساتدا وەهمی شۆڕشت هەبێت و، لە هەمان چرکەساتدا بێباکی و نائومێدی ببێتە بەشێکی ژیانت و لە هەمان کاتیشدا گەڕانەوە بۆ مێژوو و بۆ ناو دۆخی □□□□□□□بوون، دیوێکی دیکەی بوونت داگیربکات و بتکاتە بەشێك لەو □ە□ەی، کە تۆ نیت.

فێڵی پیشاندانی ئومێدی گەورە، شۆڕشی راستەقینە، گۆرانکاری بنەرەتی، ئەو فێڵە تراویلکەییە کە دەقی رۆمانەکە بەوردی لەگەڵ درێژکردنەوەی ئەم فەزایەدا دەروات و کارەکتەر و مەخلوقەکانی ناو دەقەکە دەکات بە کۆمەڵێك بەشەوە و هەر بەشەو لەو فەزایەدا بەرگری لەو بروایەی خۆیدەکات، کە ئایدۆلۆژیای باڵا بۆ فەزا گشتییەکە دروستیکردوە.

ه□ونەری دروستکردنی فەزایەکی لەم جۆرە بۆ نووسەر، یارمەتیدەر دەبێت تا لەناو ئەم فەزا نادیارەدا بتوانێت ئەو چەمکانەی دەبنە بنەوانی کارەکەی بە باشی ئیشیان لەسەر بکات. فەزای تراویلکەیی فەزایەکی بێ سیمایە، سیمایەکی راستەقینەی نییە تا لەناو ئەو سیما راستەقینەدا کار لەسەر ئەو بروایە بکەیت جوڵەیەك، یان گۆڕانکارییەك دروستدەکات، بە پێچەوانەوە فەزایەکە هەموو جوڵە و کارکردنێك و کردەیەك لەناو خۆیدا وندەکات و لە کۆتاییدا دەیخاتە خزمەتی ئایدۆلۆژیا باڵا کەوە.

لەم تایپەی فەزادا ژیانێکی بەبەردبووی ترسناکمان پیشان نادات، کە ئەو ژیانە بەبەردبووە ببێتە هەڕەشە لەسەر ژیانی تایبەت و کوشتنی روون و مەرگی دەستەجەمعی لەگەڵ خۆی بهێنێت. ژیانێکی نەرمی ئاسایشمان پیشان نادات، ببێتە دینەمۆیەك بۆ خەونی زیاتر و بەرهەمهێنانی ئایدیای زیاتر. لەنێوان هەردوو تایپەکەی ژیاندا، ژیانێك دەخاتە ناو دەقەوە، شتەکان بوونیان هەیە، بەڵام لەناو بوونەکەی خۆیاندا بەنادیاری و مەحوبوو دەمێننەوە. هەمووشتێك تا ئەو ش□و□نە بوونی هەیە دەچیتە ناوییەوە، کە دەچیتە ناوییەوە بوونەکەی نامێنێت و چەشنی سەرابێك لە دورەوە دیارەو لە نزیکەوە نادیار و ونبوو.

گوێمان لە کردەی شۆڕشدەبێت، کەچی کردەی شۆڕشەکە کردەیەکە تەنها گوێمان لێیدەبێت و بوونێکی راستەقینە و جوڵەیەکی راستەقینەی نییە، هاژەهاژێکە لەناو فەزای تراویلکەیدا نوقم دەبێت. و□ه□م□کان و موقەدەسەکان ئامادەییەکی گەورەیان هەیە، نە و□ه□م□کان و نە موقەدەسەکان ناتوانن لەناو فەزا تراویلەکییەکەدا جوڵەیەکی راستەقینە بکەن و هەریەکەیان ل□ ش□و□نی خۆی مانای هەیە و، لە دەرەوەی خۆی بێمانا دەبێت.

تەواوی کارەکتەرەکانی ناو فەزاکە لە بازنەیەکدا خولدەخۆنەوە بازنەکەش هیچ بەرهەمێکی نابێت، جگە لە ونکردن و نادیاری دروستکردن. بێباکییەکی گەورە ئامادەیی هەیە، ئەما ئەم بێباکییە

لە جەوهەری خۆیدا خەمێکی گەورەی هەڵگرتووە و بەهۆی فەزا تراویلکەییەکەوە خەمەکە بووە بە بێباکی. دونیایەك دروستبووە، دونیاکە چ جەوهەرەکەیە و چ رووکەشەکەی بەباشی دیارن و خۆیان دەنوێنن، بەڵام ئەوەی کێشەی گەورەیە دیاربوون و خۆ نوێنییەکەیان، دیاربوون خۆنوێنییەکی نادیار و ونبووە، نە ئەوەیە دیارییەکە ببێتە جوڵەیەك بۆ تەواوەتی مانایەك بەبوونی دیاری خۆی بدات، نە ئەوەیە نادیارییەکەی کۆتایی بێت و، دیارەکی دیکە بێتە شوێنی. دونیایەکی تراویلکەیی کە هەموو ئەوانەی لەناویدا دەژین بەجۆرێك لە جۆرەکان لە دۆخی ونبووندان و ئاڵوگۆڕێك بەسەر ئەم تراویلکەیی بوونەدا نایەت.

یەکێك لە ترسناکترین دەقەکانی [illegible] [illegible] ئەم دەقەیەتی. ترسناك بەو واتایەی توانیویەتی ئەو فەزا تراویلکەییە دروستبکات و لەناو ئەو فەزایەدا هەموو ئەو چەمکانەی بەستراون بە ژیانی گشتی و ژیانی تایبەتی کارەکتەرەکانەوە هەم بوونیان هەبێت، هەم ونببن و بتوێنەوە. دەرککردن بەم جۆرە لە فەزا و خولقاندنی لەناو دەقدا، ئیشی نووسەرانێکە بتوانن لەرێگەی هونەری وشەوە فەزای لەو جۆرە بەرهەم بێنن.

لە واقیعی ژیانی گشتیدا هەمیشە ئەم جۆرە لە فەزا لەژێر سیستەمی فاشیدا دروستدەکرێت و لەناو خۆیدا ئومێدەکان، برواکان، نائومێدەکان، بێباکەکان..هتد دەخاتە ناو بازنەیەك و رووبەری یەکدیاندەکاتەوە و لەناو فەزاکەشدا ونیاندەکات. هەمان فەزا واقیعەکە لەشوێنەکی دیکە و بە دونیابینییەکی دیکە و لە جیهانی رۆماندا، لە دەقەکەدا بە باشی وێناکراوە. لە وێناکردنێك هەرگیز ناتوانیت لەگەڵ واقیعدا بەراوردی بکەیت و، دەبێت دەق بکەیت بە دەلاقەیەك تا لەوێوە جارێکی دیکە بە واقیع بروانیت.

لەگەڵ سەرەتای رۆمانەکەدا فەزای تراویلکەیی دەستپێدەکات و راستەوخۆ بەر موقەدەس دەکەوین. بە موقەدەسکردنی حیزب و ئایدۆلۆژیا و سەرکردە، سەردەمێك دەبێتە پێش ئیدی ئەو سەردەمە دەبێتە سەردەمی بە موقەدەس کردن. هەموو موقەدەسێك کە دروستدەکرێت پرسیار و گومان و عەقڵ دەکوژێت. هەمیشە موقەدەس لە شوێنێکدا بوونی هەیە، ئەو شوێنە لە غیابی عەقڵدا دەژیت.

لەو شوێنەی عەقڵ و پرسیار و گومان بوونیان هەبێت، لەو شوێنەدا موقەدەس بوونی نییە. کە موقەدەسیش هات ئیدی عەقڵ باردەکات و لەشوێنی ئەو موقەدەس دەبێتە شوێنگرەوە. ئیدی ئەوە ئایین و نەریت

نییە موقەدەسە بەرهەم دەهێنێت، لەبری ئەوان حیزب و ئایدۆلۆژیا وەك مەكینەیەكی گەورەی بەرهەمهێنانی موقەدەس، بەردەوام سەركردە لە چوارچێوەیەكی موقەدەسبوودا وێنادەكرێت و ئەهلی حیزبیش لەگەڵ ئەم نەریتەدا ژیانیان بە موقەدەسی حیزبی گەمارۆ دەدرێت. لەگەڵ هێنانەوەی تەرمی موقەدەسدا حەشاماتی موقەدەس پەرست دەكەونە شوێن ئەو تەرمەی هیچ دونیایەكی نوێ و هیچ ئایدیایەكی نوێی لەگەڵ خۆی نەهێناوە، لەبری ئەوە وەك موقەدەسێك بەبێ بوونی پرسیارێك لەسەر بەرهەمەكەی، بەبێ بوونی پرسیارێك لەسەر دونیابینی و ئەو جیهانەی دروستیكردوە، لەشكری موقەدەس پەرست دەكەونە ستایشكردن و شیوەنگێڕان بەی. لەو فەزا كەرنەڤاڵییە موقەدەسییەدا، سەرەتایەكی ترسناك بۆ شار و بۆ ژیانی گشتی دەردەكەوێت. " ئەو باڵندە دەو بەباكانەی بەسەر تەرمەكەدا دەفڕین، هەندەی سەیری ئەمەیاندەكرد و تەماحیان بە گەشتی ئەمەبوو، مەیلیان بە ئەسكوپروسكی كەنی ئەو مردوە نەبوو."

باڵندەكان هەمان ئەو لەشكرەن لە پەناو دونیای ئایدۆلۆژیا و كۆنترۆڵكردندا، بە دەوری تەرمی موقەدەسدا دەسوڕێنەوە، هەمان ئەو جەماوەرەن لەژێر هەیمەنەی حیزب و ئایدۆلۆژیادا موقەدەس قبوڵدەكەن و، لە پەنای ئەو رازیبوونەدا بەشێك لەو ژیانە بەچێژیان دەوێت لەو فەزایەدا دەستیان دەكەوێت. ئەوان بەرگری لە تەرمەكە ناكەن تالەوەزیاتر نەرزێت، ئەوان وەك پاسەوانێك لەو دونیایە تەماحیانە لەپشت ئەو فەزا موقەدەسەوە دەست بە ژیانی ئەوانی تر ببەن.

گەشتی ئەمە بە باڵندەكان، هەمان خوانە لەناو دونیای ئایدۆلۆژیای بارگاوی بە موقەدەسدا رووبەرێكی فراوان داگیردەكات و كەسی پاسەوان بە وێنەی باڵندەكان لەسەر ژیانی ئەمە دەژیت و، ئەو ژیانەی كە هی خۆیی نییە لە رێگەی پاسەوانیكردنی موقەدەسەوە بەریدەكەوێت. ئیدی ژیانی تایبەتی كۆتایی دێت و، ژیانی بە جەماوەری بوون شوێنی دەگرێتەوە. بە جەماوەری بوون ئەو فەزا دروستكراوەیە ئایدۆلۆژیا لەرێگەی گوتارەكان و لە رێگەی بەرهەمهێنانی موقەدەسەوە دەیخولقێنێت، تا بتوانێت كەی رێنگەكان لەناو رێنگەكدا ونبكات. ئەو پاسەوانانەی لە دەوری سەركردەی حیزبی و كارەكتەری موقەدەسدا پاسەوانی دەكەن، یان ئەو پاسەوانانەی مەزارە پیرۆزەكان دەپارێزن، ئەو لەشكرەی لەخوارەوە ستایشی موقەدەس و حیزب دەكات، هەمان ئەو باڵندە گەشتخۆرانەن لەگەڵ تەرمی موقەدەستدا دێنەوە بە نیشتیمان و ئیدی لە رێگەی هێنانەوەی تەرمێكی موقەدەسكراوی حیزبیدا، مێژووێك لە موقەدەسی دیكە

دروستدەبن و بەشوێنيدا چەندين موقەدەسى تر دێن. (لە فەزاى رۆمانەكەدا، هەموو لاشەيەكى نوێ موقەدەسێكى نوێيە.)
لەگەڵ هاتنەوەى تەرمێكى بە موقەدەسكراوى حيزبيدا، كۆمەڵگە دابەشدەبێت بەسەر كۆمەڵێك رەنگى ئايدۆلۆژيدا. هەريەك لەو رەنگە ئايدۆلۆژيانە بەشوێن دروستكردنى موقەدەسى خۆيدا دەگەڕێت. لەناو فەزا تراويكەيەكەدا داب□شبوونە ئايدۆلۆژييەكان زۆر بەريتمێكى عادەتى بەرێوە دەچن و، هەر تايپ و رەنگێكى ئايدۆلۆژى و گروپێك سەرقال□ى دروستكردنى موقەدەسێكە بۆخۆى و، كاتێك دەزانى كۆى فەزاى ژيانى گشتى گەمارۆ دراوە بە كۆمەڵێك كارەكتەرى بە موقەدەسكراو، كە هيچ كات ناتوانى بيرلە كردەكانيان و رەخنە لە كردەكانيان و جوڵەكانيان بگريت.

هەر ئەو تايپانەى لەو شوێنەى بەدواى خەونى شۆڕشدا دەگەڕێن، لەهەمان شوێندا خۆيان دينەمۆيەكن بۆ دروستكردنى موقەدەسێك، بەبێ ئەوەى دەرك بەوە بكەن، ئەم موقەدەسەى دروستيدەكەن جياوازييەكى لەگەڵ موقەدەسەكەى ديكەدا نييە و هەر هەمان كارەكتەر ئەشێت هەمان فەزاى ژيانى تايپە ئايدۆلۆژييەكانى ديكە دروستبكاتەوە و، موقەدەس بوونەكەى خۆى بكاتە دينەمۆيەك بۆ كوشتنى ئەو ئازادييەى لەناو جەوهەرى شۆڕشدا هەيە. كاتێك فەزاى بە موقەدەسكردنى سەركردەكان دەبێتە رۆتينێكى ئاسايى حيزب و ژيانى گشتى ، ئيدى بير لەوە دەكەنەوە هەر موقەدەسێك پێويستە شوێنێكى بەرزى هەبێت لەو شوێنەوە بۆ دونيا و خەڵك بروانێت.

” لەو رۆژەوە دەبوو هەندێ لە سەرۆكە ئەفسانەييەكانمان لەسەر گردى بەرز بژين و بنێژرێن.” ئەم رستەيە سەرتايەكە بۆ جيهانێكى ديكە، جيهان□□ك كۆى گشتى كۆمەڵگە لەناو دەقەكەدا بەوە رازين سەرۆكى حيزبەكان ئەفسانەن و موقەدەسن، نەك هەر ژيانيان، پێويستە مەرگيشيان جيابكرێتەوە و تێكەڵ بە مەرگى ئەوانى تر نەكرێت. موقەدەس بوونەكە دەگاتە ئاستێك هەريەكەو پێويستە لەسەر گردێك بژيت و لەسەر گردێك بنێژرێت. بۆ ئەوەى لەو بەرزاييەوە شكۆى دەركەوێت و تەرمەكەى و ژيانە تايبەتييەكەى تێكەڵ بە ژيانە گشتييەكە و گۆرستانە گشتييەكان نەكرێت.

ئەم جياكردنەوەى سەركردەى موقەدەس و ئەفسانەيى حيزبى، دروستكردنى كۆمەڵگەيەكە لە دەرەوەى عەقڵ و بيركردنەوە و دەورەدراو بە كۆمەڵێك موقەدەس، كە لە جەوهەردا هيچ كام لەو سەركردە حيزبيانە نە ژيانێكى نوێ و نە دونيايەكى نوێيان لەگەڵ خۆيان هێناوە، لەبرى ئەوە مێژووێكى پڕ لە وەهمى موقەدەسكراو دەگوازنەوە بۆناو شارەكان

و، چینەکانی ناو کۆمەڵگە دابەشدەکەن بەسەر ڕەنگە ئایدۆلۆژییەکان و، لەناو فەزای تراویلکەیدا خۆیان دەکەنە موقەدەس و کۆمەڵگەش بەرێک دەکەوێت. لە بەرێکەوتنەکاندا تەنها وەهمەکانن کۆمەڵگە بەڕێوە دەبن و واقیعی ژیان دەگۆڕێت بە وەهمی ژیان.

لە کەوانەیەکدا (لێرەدا لە دەق دێمە دەرەوە و دەق دەکەمە دەلاقەیەک بۆ بینینی واقیعە گشتییەکەی کۆمەڵگە. دەتوانین زۆر بە ئاسانی دیمەنەکانی ناو دەقەکە دەرک بکەین و جارێکی دیکە خوێندنەوە بۆ ئەو واقیعە بکەینەوە، دەقەکە لێیەوە دەڕوانێت. واقیعی سیاسی و کۆمەڵایەتی ئێمە، واقیعێکی نادروستە. واقیعەکە هەرچەن لە دەقەکەدا فەزای تراویلکەیی هەیە، لەناو واقیعەکەشدا ئەو فەزا تراویلکەییە هەیە. هەرچەن لە دەقەکەدا سەرەتای هێنانەوەی تەرمێک دەبێتە سەرەتایەک بۆ دروستکردنی دونیایەک لە موقەدەسی دیکە و کۆمەڵگە دابەشدەبێت بەسەر موقەدەسە حیزبییەکاندا، کە خودی کۆمەڵگە دروستیکردوون، لەناو واقیعەکەشدا بەر هەمان دۆخ دەکەوینەوە.

ئەو پیرۆزیی و موقەدەسانەی حیزب و ئایدۆلۆژیاو دەسەڵات دروستیاندەکات، لە غیابی عەقڵ و هوشیاریدا دروستدەبن و، فەزایەک دروستکراو لەم فەزا نارووندا، لە غیابی عەقڵ و هوشیاریدا، هەمیشە پیرۆزی نوێ و موقەدەسی نوێ بەرهەم دەهێنرێت. هیچ کام لەو پیرۆزی و موقەدەسانەش ناتوان ژیانێکی نوێ دروستبکەن و دونیابینییەکی نوێ بخەنە ناو کۆمەڵگەوە. لەبری ئەوە پاسەوانی هەزارە پیرۆزەکان، لە پاسەوانی هەزارەکانەوە دەبنە پاسەوانی ژیانی ئەویتر. دۆخێکی فاشیانە دروستبووە، لەڕێگەی زمانی دەمامکەکانی ناو دونیای شاشەکانەوە، هەموو ئەویترێکی دەرەوەی حیزب دەکەوێتە بەرنەفرەت. هەرحیزب و ئایدۆلۆژیاییەک دونیایەکی تایبەتی بە خۆی دروستکردوە، ئەو دونیاتایبەتییەی بریتییە لەوەی: ئەوەی لەگەڵمە نەبوو، ئیدی نەفرەت لێکراوە. لەناو دونیا تایبەتییەکەی خۆشیدا موقەدەسێکی دروستکردوە، قسەکردن و ڕەخنەگرتن لەو موقەدەسە دەبێتە بنەمایەک بۆ نەفرەتکردن لە کەسی ڕەخنەگرت و گومانکەر. فەزای نا عەقڵانی فەزای گشتی دەقەکە و فەزای گشتی واقیعەکەشە. نووسەر لە ڕێگەی ئەم ڕۆمانەوە دەست هەموو ئەو دیمەنانەمان بۆ روندەکاتەوە کە ئێستا ئێمە لە واقیعدا دەرکی بکەین، یان بەری بکەوین، بەڵام دەقەکە دەست ئەم دەرککردن و بەرکەوتنە پیشاندەداتەوە و مانایەکی دیکەی پێدەدات.)

لەپشت ئەم موقەدەسانەوە، دونیایەک لە وەهم ئامادەیی هەیە. وەهم

بە رەنگی جیاواز و شێوەی جیاواز، وەهم بە گوتاری جیاواز و دەنگی جیاواز، وەهم بە گشتی و وەهم بەتایبەتی، وەهم بەهەموو تایپەکانییەوە. وەهمێك كۆم□□ك كەسی ناو فەزا گشتییەكە لەگەڵ خۆیاندا هەڵیانگرتووە و دەیگوازنەوە بۆ شوێنەكان و بۆ كارەكتەرەكانی دیكە. ئەم وەهمە لە شوێنێكدا وەهمی شۆڕشە و لە شوێنێكدا دەهمی دژە شۆرش.

بەڵام لە هەموو حاڵەتەكاندا وەهمە. وەهمی پاڵەوانی ناو رۆمانەكە، لەو چركەساتەوە دەستپێدەكات نازانێت ئەوەی دەیبنێت واقیعە، یان راستی. نازانێت ئەوەی بەریدەكەوێت بوونی هەیە، یاخود تەنها وەهمێكی لەناو خەیال و بیركردنەوەی خۆیدا دروستیكردوە. خودی پاڵەوان وەهمناسێكە و توشی وەهم دەبێت! فەزا گشتییەكە بە جۆرێك كردەكان و جوڵەكان و دیمەنەكان دروستدەكات، ئیدی وەهمناس خۆی دەبێتە كارەكتەرێكی وەهمی و گومان لە واقیعی بوونی خۆی بكات. ئەم وەهمانە وەهمی گشتی نین بە واتایەك یەك جۆر وەهمبێت.

هەر گروپە و تایپ و ئایدۆلۆژیاییەك وەهمی تایبەت بەخۆی هەیە و شوێن وەهمەكانی خۆی دەكەوێت. تەنانەت كارەكتەرە بێباكەكانیش وەهمێكی بێباكانەیان دەرهەق بە دونیا و ژیان بۆ دروستبووە. بۆ ئەوەی نمونەیەك بهێنمەوە زیاتر دەقەكە ئاسانبكات، نمونەی شاشەیی دەهێنمەوە، ئەو نمون□انەی ئەكرێت هەریەك لە ئێمە رۆژانە بەریبكەوین. (ل□ پشت شاشەكانەوە كۆم□□ك كارەكتەرمان هەیە، هەمانە لە دونیای دەرەوە دەژیت و هەزاران فرسەخ لە نیشتیمانەوە دورەوە و، داوای شۆڕشدەكات بۆ هەموومان، دەیەوێت لە رێگەی شاشەكانەوە شۆرشێك بەرپابكرێت، بەبێ ئەوەی خۆی ئامادەیی هەبێت لە كردەكە و لە واقیعەكە، شاشە بۆ ئەو وەهمێكە بتوانێت شۆڕشی تیا بەرپابكات، یان وەهمی شۆڕش ب□باودەكاتەوە و خۆشی لێدەبێتە پێشرەوێكی ناو وەهمەكە.

یاخود كارەكتەرمان هەیە لەوەهمی چەقبەستویدا، كە پێی وایە هەرگیز هیچ گۆڕانكارییەكی رادیكاڵانە لەناو كۆمەڵگە دروست نا بێت و دەبێت بێباكانە سەیری هەموو ئەو رووداو قۆناغانە بكەین بەسەر ژیاندا تیدەپەڕن.) ئەم دوو نمونەیە دوو لە نمونە وەهمییەكانن، لەناو دەقەكەدا چەندین نمونەی لەم جۆرە بوونی هەیە. كارەكتەری دەلاكەكە، كاتێك دەركدەكات هێزی شۆڕش چوەتە ناو ناخییەوە، ئیدی پێیوایە لە كارەكتەرێكی ئاسایی خێزانییەوە گۆڕاوە بۆ كارەكتەرێكی گشتی.

تەنانەت لە ناشتنی دایكیشیدا ئامادەیی نابێت، چونكە وەهمێكی بۆ

خۆی دروستکردوە ک□ر□قا□ی ناشتنی سەکردەی موقەدەسی لا گرنگترە لە ناشتنی دایکی. ئەو وەهمەی کە لەخۆی دەریچاندووە و جۆرێك لە بەپرسیارییەتی بۆ دروستکردوە، کە کارەکتەری شۆڕشگێڕ بە تەواوەتی گۆڕانکاری بەسەر خۆی و دونیاکەیدا دێت، وەهمێکە زۆرێك لە کارەکتەرەکانی دەوری گوتاری شۆڕش لەناو دەقەکەدا توشی بوون.

لە و وەهمە کۆمیدی تر ئەوەیە، شۆڕش لەناو فەزای رۆمانەکەدا، تەنها گوتارێکی بڵاوە دەنگە دەنگ و باسکردنێکە و هوشیارییەك و جوڵەیەکی راستەقینەی لەگەڵدا نییە. بەشێکی زۆری ئەو کارەکتەرانەی لەدەوری ئەو گوتارە وەهمییە کۆبوونەتەوە زۆر بێئاگان و هوشیارییەکیان لەسەر کردەی شۆڕش نییە. تەنها دەزانن کارەکتەرێکی موقەدەس هاتووە و دەیەوێت هەمووشتێك کۆتایی پێبهێنێت و ئەو ویستانە ب□ر□همبهێنێت، لەناو وەهمی شۆڕشگێرە وەهمییەکاندا دروستبووە. کاتێکیش کارەکتەری موقەدەس دەمرێت، هەموو شوێنکەوتوانی شوێن وەهمێك دەکەون، هەرگیز ئەو وەهمەیان بۆ تەحقیق ناکرێت و لە ناو دونیاکەی خۆشیاندا پێیانوایە کاری زۆر گەورە و مەزنیان کردوە و چاوەرێی کاری گەورەتر لەخۆیان دەکەن و کارەکەشیان کار نییە، وەهمە لەناو فەزای تراویلکەیی.

لەتەنیشت ئەم وەهمی شۆڕشەوە، وەهمی دونیای چەقبەستوو، رازیبوو بە رابردوو، رازیبوو بە مێژووی کۆن و، درێژکردنەوەی ژیان لەسەر حیکایەتە کۆنەکان، فەزای بەشێکی ژیانی ئەوانی ترە. هەرسی تایپەکە، سێ تایپن لەناو خۆیاندا دونیایەکی وەهمیان دروستکردوە. بەشێکیان لەگەڵ موقەدەس و مێژوودا رەوتی ژیانی خۆیان دەڕۆن و ئامادەنین هیچ گۆڕانکارییەك لە ژیاندا دروستبکەن و خەمی گەورەیان ئەوەیە، گۆڕانکاری لەو مۆدێلەی ژیانیاندا دروستبێت. بەشێکیان بەرگری لەو مێژووە دەکەن بە سەروەری دەزانن و پیرۆزیان کردوە و پێیانوایە ئەو سەروەریانەی مێژوو بەسە بۆ ئەوەی تا هەتایە لەژێریدا بژین.

بەشی سێهەم لەناو وەهمی شۆڕشدا بە دەوری دووبارەکردنەوەی مێژووێکدا دەسو□ن□وە.، کە ئەو دووبارە کردنەوەی مێژووە وەهمەکان و موقەدەسەکانی ترسناکترن لە وەهمی دوو تایپەکەی دیکە. لە کۆتایی هەر سێ وەهمەکەدا، ئەوەی باڵادەستە فەزا تراویلکەیەکەیە، کە دەتوانێت هەرسێ ئایدۆلۆژیاکە بە وەهمەکانییانەوە لەناو خۆیدا ونبکات و فەزایان بۆ دروستبکات لەو فەزا دروستکراوەدا، رووبەری وەهەمەکانی خۆیان فراوانبکەن و لەناو ئەو رووبەرە وەهمیەدا مێژووێکی پڕ لەوەهم بنووسنەوە. لەیەك کاتدا وەهم و شۆڕش و

موقەدەس، رووبەرێکی فراوانی دەقەکە داگیردەکەن و، لە هەمان کاتیشدا فەزای گشتی رۆمانەکە، چونکە فەزایەکی تراویلکەییە هەرسێ چەمکەکە لەناو خۆیدا وندەکات و وەك یارییەکی سەرابی مامەڵەیان لەگەڵ دەکات. هونەری گەورەی ئەم رۆمانە لەو فەزا تراویلکەییەدا یە کە نووسەر توانیویەتی دروستبیبکات و دونیایەکی تایبەت دروستبکات، کە لەو دونیا تایبەتییەدا بەر کۆمەڵێك چەمك دەکەوین، بەبێ ئەوەی ئەو چەمکانە مانای خۆیان بەتەواوەتی تەحقیق بکەن و مانای خۆشیان ونبکەن!

ئەکرێت لە کۆتایی ئەم سەرنجەدا بڵێم: ئەمە تەنها وەك سەرنجێك لێم وەربگرن. نەهاتووم لێکۆڵینەوە بکەم تا لە هەموو گۆشە نیگایەکەوە دەقەکە بخوێنمەوە. بەڵکو بەشێوەیەکی گشتی سەرنجم لەسەر فەزای دەق و سێ چەمك خستوەتە روو.

نەبەز گۆران

تێبینی:
ئەو رستانەی لەناو وەرگوێدان".." رستەی ناو رۆمانەکەن.